

A pénzmosás elleni fellépés legújabb eszköze: az Afad-törvény

2022. július 1-jén hatályba lépett *a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. törvény* (Afad-törvény) utolsó előtti része is, s 2023. február 1. napjától pedig az Európai Unió tagállamainak központi nyilvántartásaival kapcsolatos rendelkezés is hatályos lesz.

Az Afad-törvény elfogadásával az EU 4. és 5. pénzmosás elleni irányelvében foglalt kötelezettségeknek tett eleget a magyar jogalkotó. Az új törvény lényegében a tényleges tulajdonosi nyilvántartás, a bankszámla- és széfnylvántartás tagállamok számára előírt létrehozására és működtetésére vonatkozó rendelkezéseinek hazai jogba történő átültetését jelenti.

Az irányelv megköveteli a tagállamoktól, hogy a tényleges tulajdonosi adatokra hozzanak létre egy központi nyilvántartást, amelybe valamennyi, az adott tagállamban bejegyzett és nyilvántartott gazdasági és non-profit szervezet is szerepel. A nyilvántartásban minden információnak megfelelőnek, pontosnak és időszerűnek kell lennie, s ezen adatokhoz az illetékes „hatóságoknak” (a törvény értelmében ezek különösen nyomozóhatóságok, nemzetbiztonsági szolgálatok, rendvédelmi szervek), az ügyészség, a bíróság és a felügyeletet ellátó szerv korlátozás nélkül hozzá kell férniük ezen adatokhoz. A magyar szervek mellett hozzáférésre jogosulttá válhatnak uniós (OLAF, Europol) szervek, más tagállam büntető és rendvédelmi hatóságai, bíróságai, ügyészségei vagy felügyeletet ellátó szervei, sőt, harmadik ország hatóságai, bíróságai, ügyészségei vagy felügyeletet ellátó szervei is, amennyiben a harmadik országok részére történő adatátadásra vonatkozó szabályokban foglalt feltételeknek megfelel az adatkezelés.

Hazánkban a nyilvántartást a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezeti, nem adóhatósági feladatkörében, hanem szolgáltatói jellegű feladatként. Fontos kiemelni, hogy a nyilvántartás nem közhiteles.

A hatóságokon kívül harmadik személyek díjfizetés ellenében egyedi adatszolgáltatás esetében ismerhetnek meg bizonyos adatokat, ha jogos érdeküket bizonyítják.

A tényleges tulajdonosi nyilvántartásba adatszolgáltatásra kötelezett minden, Magyarországon bejegyzett, illetve nyilvántartásba vett gazdálkodó szervezetek jelentős része, civil szervezet; a bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetén a bizalmi vagyonkezelő, valamint azok az állami tulajdonú szervezetek, amelyekben legalább 25%-ban nem állami tulajdoni hányad van jelen.

A tényleges tulajdonosi nyilvántartás tartalmazza többek között az adatszolgáltató nemzeti nyilvántartási számát, nevét és rövidített nevét, székhelyét vagy lakcímét, adószámát, cégjegyzékszámát vagy nyilvántartási számát, valamint a tényleges tulajdonos azonosító adatait (családi és utónév, születési hely és idő, lakcím, állampolgárság stb.).

A nyilvántartás legfontosabb része az ún. TT index, amely a tényleges tulajdonosi központi nyilvántartásban az adatszolgáltató tényleges tulajdonosi adatához rendelt, annak megbízhatósági szintjét jelző, 1-10 közötti értékű mutatószám. A rögzítéskor az adatszolgáltató tényleges tulajdonosi adatai automatikusan 10-es pontszámot kapnak.

Ha egy, a pénzmosás elleni törvény értelmében vett szolgáltató (például ügyvédi iroda, székhelyszolgáltató stb.) eltérést jelez a tényleges adatokhoz képest, akkor egy mínusz pontot jelent az adott szervezetnek, ha pedig a jelzést (büntető)hatóság, felügyeleti szerv, ügyészség vagy bíróság jelzi, mínusz két pontot jelent. Fontos megjegyezni, hogy a míg pénzmosás elleni törvény értelmében vett a szolgáltatók kötelesek jelezni az eltérést, addig a hivatalos szervek (hatóságok, ügyészségek stb.) részéről ez csak egy lehetőség az Afad-törvény

értelmében. Az adatszolgáltatók ezen eltéréseket külön formanyomtatványon jelentik be a nyilvántartónak.

Amennyiben a TT index 8 alá süllyed (7 vagy 6 pont), úgy bizonytalan minősítést kap, amennyiben 6 pont alá, úgy megbízhatatlan minősítést kap az adatszolgáltató.

A minősítés „szankciót” is von magával: az az adatszolgáltató, amely 180 napot meghaladó időtartamban „bizonytalan” minősítést kap, azok nevét és rövidített elnevezését a NAV honlapján elérhetővé teszi.

A „megbízhatatlan” minősítésű adatszolgáltató külön adatbázisba kerül a NAV honlapján, a szolgáltatónak magas kockázati szintnek megfelelő ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell tenniük, s meg kell tagadnia megbízhatatlan minősített ügyfél 4,5 millió forint összeget elérő ügyletének teljesítését.

A nyilvántartás eléréséhez regisztrálni kell a NAV AFADREG nevű nyomtatványán keresztül, s a nyomtatványt a szervezet elektronikus elérhetőségén keresztül kell megküldeni. A tényleges tulajdonosra vonatkozó megismerési igényt e-Papíron kell benyújtani a NAV-hoz.

Fontos tehát, hogy adatigénylésre csak regisztrált és ügyfélkapuval bíró személyek és szervezetek jogosultak.

Az adatszolgáltatóknak az eltéréseket is jelezniük kell, amelyre külön nyomtatvány áll rendelkezésre.